

6. ΤΟ ΔΕΟΣ ΩΣ ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

από τον *Branislav Kaleta*

Τι είναι το δέος;

Το να κοιτάς τα αστέρια, να κοιτάς μια όμορφη θέα από την κορυφή ενός βουνού ή να ακούς το αγαπημένο σου τραγούδι. Όλες αυτές οι εμπειρίες έχουν τουλάχιστον ένα κοινό συναίσθημα: δέος. Πρόκειται για ένα μεταμορφωτικό συναίσθημα, το οποίο αμφισβητεί τις τρέχουσες υποθέσεις μας σχετικά με αυτά που γνωρίζουμε και μας δείχνει πόσα ακριβώς δεν γνωρίζουμε, γεγονός που το καθιστά ιδανικό για την τάξη.

Δύο πράγματα πρέπει να συμβούν για να εμφανιστεί δέος: η αντιληπτή απεραντοσύνη και η ανάγκη για κατανόηση. Η αντιληπτή απεραντοσύνη μπορεί να είναι φυσική, όπως όταν στέκεστε κάτω από τον Πύργο του Άιφελ, ή αφηρημένη, όπως όταν προσπαθείτε να φανταστείτε πόσα αστέρια υπάρχουν στο σύμπαν. Παρεμπιπτόντως, υπάρχουν 1 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000 000. Δεν πρόκειται όμως μόνο για μεγάλα πράγματα, μπορείτε να βιώσετε δέος και με μικρά πράγματα, όπως όταν κοιτάτε βακτήρια ή μικροσκοπικά έντομα στο μικροσκόπιο. Η αντιλαμβανόμενη απεραντοσύνη έχει να κάνει περισσότερο με τη διαφορά στο μέγεθος παρά με το ίδιο το μέγεθος. Είστε μικροί σε σύγκριση με τον Ήλιο, αλλά τεράστιοι σε σύγκριση με ένα μυρμήγκι, και τα δύο μπορούν να σας κάνουν να νιώσετε δέος.

Η ανάγκη για κατανόηση είναι το δεύτερο βασικό μέρος του δέους και ουσιαστικά σημαίνει ότι δεν χρειάζεται μόνο να αντιληφθείτε κάτι τεράστιο, αλλά και να ενδιαφερθείτε κάπως γι' αυτό και να προσπαθήσετε να το κατανοήσετε. Για παράδειγμα, το κτίριο του σχολείου μπορεί να είναι ψηλό σε σύγκριση με τους μαθητές σας, αλλά δεν θα προκαλούσε δέος μόνο και μόνο επειδή είναι ψηλό. Παρομοίως, αν κοιτάζατε τον Όλυμπο στην Ελλάδα, το πιθανότερο είναι ότι θα σας προκαλούσε μεγαλύτερο δέος αν ασχολείστε με την ελληνική μυθολογία ή είστε πεζοπόρος, σε σύγκριση με κάποιον που μισεί την πεζοπορία.

Το δέος προσφέρει ένα ευρύ φάσμα από οφέλη σχετικά με την εκπαίδευση και πέραν αυτής. Έρευνες έχουν διαπιστώσει ότι κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται πιο συνδεδεμένοι μεταξύ τους, αυξάνει τη γενναιοδωρία, την ταπεινότητα και την ανοχή στην αβεβαιότητα και μειώνει την ανυπομονησία και την επιθετικότητα. Το πιο σημαντικό, καθώς βιώνουμε δέος όταν ερχόμαστε αντιμέτωποι με κάτι πέρα από την κατανόησή μας, μας κάνει έτοιμους να αντιληφθούμε νέες πληροφορίες, κάτι που είναι ιδανικό για την τάξη. Μερικοί άνθρωποι αναφέρουν ότι η εμπειρία του δέους τους θυμίζει την παιδική ηλικία, και αυτό δεν αποτελεί έκπληξη. Ως παιδιά είστε μικροί, τα πάντα είναι μεγαλύτερα από εσάς τόσο σωματικά όσο και νοητικά, και προσπαθείτε να κατανοήσετε όλα όσα συμβαίνουν γύρω σας, γεγονός που καθιστά το δέος πρωταρχικό συναίσθημα για εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Δέος στην εκπαίδευση

Οι πιθανότητες είναι ότι τα θέματα που σας εμπνέουν δέος είναι επίσης θέματα που οι μαθητές σας μπορεί να βρουν πιο συναρπαστικά μέσω του ενθουσιασμού και της βαθιάς σας γνώσης. Στον τομέα της ειδικότητάς σας, προσπαθήστε να σκεφτείτε ποια μέρη της διδακτέας ύλης ανυπομονείτε περισσότερο να εξηγήσετε.

Η έμπνευση των μαθητών είναι ένα μεγάλο μέρος της εκπαίδευσης και το δέος μπορεί να είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για να εμπνεύσετε τους μαθητές να δουν την ομορφιά και την πολυπλοκότητα του θέματός σας. Ας επιστρέψουμε στα δύο βασικά μέρη του δέους: την αντιληπτή απεραντοσύνη και την ανάγκη για κατανόηση. Δείξτε στους μαθητές σας την απεραντοσύνη και την πολυπλοκότητα του θέματος - δείξτε τους δέος! Μπορείτε να τους δείξετε την απεραντοσύνη που είναι είτε φυσική, όπως το να τους δείξετε πόσο κοντοί είναι σε σύγκριση με το άνοιγμα των φτερών ενός λευκού πελαργού (που μπορεί να φτάσει τα 215 εκατοστά), είτε νοητική, όπως το να τους ρωτήσετε για την ιστορία της Γης. Για παράδειγμα, αν η ιστορία της Γης απεικονιζόταν σε μια μετροταινία μήκους ενός μέτρου, οι δεινόσαυροι εξαφανίστηκαν γύρω στο 97ο εκατοστό και οι πρώτοι άνθρωποι εμφανίστηκαν γύρω στο 99ο εκατοστό. Εναλλακτικά, αν η Γη σχηματίστηκε την 1η Ιανουαρίου ενός έτους, οι σύγχρονοι άνθρωποι εμφανίζονται μόνο στις 31 Δεκεμβρίου στις 11.59μμ. Τα σχολικά μαθήματα είναι γεμάτα από θέματα και γεγονότα που προκαλούν δέος, και τώρα είστε εξοπλισμένοι για να τα χρησιμοποιήσετε για να προκαλέσετε δέος στους μαθητές σας.

Το δέος είναι μεταδοτικό. Αν είστε γεμάτοι δέος και το δείχνετε στους μαθητές σας, κάποιος από αυτούς μπορεί να μοιραστούν τον ενθουσιασμό σας. Επιπλέον, αν καταφέρετε να προκαλέσετε δέος στους μαθητές σας, το δέος μπορεί να μεταδοθεί μεταξύ τους. Αλήθεια, έχετε ρωτήσει ποτέ τους μαθητές σας τι είναι αυτό που τους εμπνέει δέος;

